

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

143

Vragen van het lid **Omtzigt** (CDA) aan de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken over *de erkenning van de genocide, die op dit moment door ISIS gepleegd wordt* (ingezonden 13 september 2016).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 10 oktober 2016)

Vraag 1

Herinnert u zich dat u in het debat van 5 juli 2016 de vraag voorgelegd kreeg: «[ISIS] begaat genocide, volgens de Raad van Europa, het Europees parlement en het Amerikaans Congres. Sinds kort erkent ook de VN het. Dat doet ISIS door mensen in slavernij te brengen en te stenigen en door massamoorden en genocide te begaan. Jezidi's, christenen, maar ook religieuze moslimminderheden die niet precies de interpretatie hebben die zij wil zijn het slachtoffer. Erkennen de Nederlandse regering en andere regeringen van de EU dat er op dit moment sprake is van genocide?»¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Herinnert u zich dat u de tweede precieze vraag kreeg: «Ik heb een vraag rondom genocide. Het is niet aan het Nederlandse kabinet om te bepalen of iemand schuldig is, maar de politieke vraag is als zodanig beantwoord in het Europees parlement, in de Raad van Europa, door de VN-expertcommissie en door het Amerikaans Congres. Die gaan ervan uit dat ISIS genocide pleegt. Dat heeft zekere gevolgen voor de vraag of je de Genocideconventie van kracht vindt en je er dus voor moet zorgen dat je eigen onderdanen er niet aan mee willen doen. Is de Nederlandse regering met deze organen van mening dat hier gehandeld moet worden onder de veronderstelling dat hier genocide op minderheden gepleegd wordt? Of neemt de Nederlandse regering een totale alleingang positie in, dat ze nog niet weet of dat gebeurt en ze dat pas achteraf als historicus beoordeelt?»

Antwoord 2

Ja.

¹ Aanhangsel Handelingen II vergaderjaar 2015–2016, nr. 104, item 33 p. 8

Vraag 3

Herinnert u zich dat u daarna op de vraag «Ik zou het graag in een briefje willen hebben met precies de reactie op de drie aangenomen teksten en op de tekst van VN waaraan ik refereerde. » hebt gezegd: «Ik zeg een briefje toe»?

Antwoord 3

Ja. Op 15 september j.l. heb ik naar aanleiding van deze toezegging een brief aan de Kamer gestuurd (Kamerstuk 27 925, nr. 598).

Vraag 4

Heeft u kennisgenomen van de resolutie 2091 van de parlementaire Assemblée van de Raad van Europa waarin helder staat « [The Assembly] notes with great concern that many of these recent terrorist attacks are claimed by, and may be attributed to, individuals who act in the name of the terrorist entity which calls itself «Islamic State» (Daesh) and who have perpetrated acts of genocide and other serious crimes punishable under international law. States should act on the presumption that Daesh commits genocide and should be aware that this entails action under the 1948 United Nations Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide.» en «The Assembly recalls that under international law States have a positive obligation to prevent genocide, and thus should do their utmost to prevent their own nationals from taking part in such acts.»? Heeft u kennisgenomen van het feit dat deze resolutie bijna unaniem is aangenomen met slechts één tegenstem?

Antwoord 4

Ja.

Vraag 5

Heeft u kennisgenomen van de aangenomen motie van het Europees parlement, die helder stelt: «[The European Parliament] stresses that the so-called «ISIS/Daesh» is committing genocide against Christians and Yazidis, and other religious and ethnic minorities, who do not agree with the so-called «ISIS/Daesh» interpretation of Islam, and that this therefore entails action under the 1948 United Nations Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide» (2016/2529(RSP))?

Antwoord 5

Ja.

Vraag 6

Heeft u kennisgenomen van het feit dat ook het Huis van Afgevaardigden in de VS en het Britse Lagerhuis vergelijkbare moties hebben aangenomen?

Antwoord 6

Ja.

Vraag 7

Heeft u bovendien kennisgenomen van het standpunt van de Amerikaanse regering² dat ISIS genocide pleegt? Hoe beoordeelt u het standpunt van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken dat hij geen rechter, aanklager of jurie is, maar wel het politieke standpunt inneemt dat ISIS genocide pleegt?

Antwoord 7

Het Kabinet heeft kennis genomen van de persbriefing die de Amerikaanse Minister van Buitenlandse zaken heeft gegeven op 17 maart 2016. Tijdens deze persbriefing zei hij dat, naar zijn oordeel, ISIS verantwoordelijk is voor het plegen van genocide. Ook stelde hij dat «Ultimately, the full facts must be brought to light by an independent investigation and through formal legal determination made by a competent court or tribunal. But the United States will strongly support efforts to collect, document, preserve, and analyze the

² <http://www.state.gov/secretary/remarks/2016/03/254782.htm>

evidence of atrocities, and we will do all we can to see that the perpetrators are held accountable.» Zoals het Kabinet heeft aangegeven in de Kamerbrief van 15 september j.l. over dit onderwerp, is het van mening dat de vaststelling of er in juridische zin sprake is van genocide, voorbehouden is aan de rechter. Het deelt dan ook het standpunt van de Amerikaanse regering dat het van belang is dat de misdaden van ISIS op onafhankelijke wijze worden onderzocht en vervolgd. Met het oog hierop verzorgt Nederland training voor partijen die bewijsmateriaal van internationale misdrijven verzamelen. Zo steunt Nederland het Syria Justice and Accountability Centre ten behoeve van toekomstige verantwoording voor misdaden door het Assad-regime, ISIS en andere groeperingen.

Vraag 8

Op basis van welk afwegingskader besluit Nederland of er een genocide plaatsvindt in de zin van de 1948 «Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (CPPCG)»?

Antwoord 8

Of er sprake is van genocide is afhankelijk van de vraag of is voldaan aan de elementen van de definitie van genocide zoals die is vastgelegd in het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide (Genocideverdrag). Een dergelijke vaststelling moet voldoende feitelijk worden onderbouwd.

Vraag 9

Deelt u de opvatting dat het juist niet de bedoeling van de conventie is om te wachten tot een rechtbank iemand definitief voor genocide veroordeelt voordat gehandeld wordt, omdat in de meeste gevallen dan al een hele bevolkingsgroep is uitgemoord?

Antwoord 9

Het Genocideverdrag bepaalt dat genocide een internationaal misdrijf is en verplicht verdragspartijen om dit misdrijf te voorkomen en te bestraffen. Uit de aard van de verplichting tot het voorkomen van genocide vloeit voort dat er geen sprake hoeft te zijn van een formele vaststelling dat genocide is gepleegd voordat maatregelen worden genomen. Het is dan ook niet zo dat het Kabinet het optreden van ISIS als genocide moet hebben gekwalificeerd voordat kan worden gehandeld.

Vraag 10

Deelt de Nederlandse regering de mening dat ISIS genocide pleegt?

Antwoord 10

Het standpunt van het Kabinet is uiteengezet in de brief aan de Kamer van 15 september j.l.

Vraag 11

Deelt de Nederlands regering de mening dat zij onder de 1948 genocide conventie dient te handelen omdat ISIS genocide pleegt?

Antwoord 11

Nederland draagt al enige jaren bij aan de strijd tegen ISIS, zowel in Irak als Syrië. Deze diplomatieke, humanitaire en militaire inzet is geheel in lijn met de verplichting in het Genocideverdrag om genocide te voorkomen. Daarnaast is in Nederland de Wet internationale misdrijven van toepassing. Dit betekent dat verdachten van genocide, indien het OM daartoe besluit, vervolgd kunnen worden. Dit betreft zowel Nederlandse verdachten als niet-Nederlandse verdachten die zich op Nederlands grondgebied bevinden. Het Kabinet spant zich ook in voor doorverwijzing van de situatie van Syrië naar het Internationaal Strafhof, zodat de misdaden van alle strijdende partijen kunnen worden onderzocht door het Hof.

Vraag 12

Welke maatregelen treft Nederland tegen mensen die vanuit Nederland willen deelnemen aan de strijd bij ISIS of deelgenomen hebben aan die strijd?

Antwoord 12

Op basis van het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme (Kamerstuk 29 754, nr. 253) is een groot aantal maatregelen genomen om zowel met de terugkeerders- als de uitreizigersproblematiek om te gaan. Personen die willen uitreizen kunnen worden tegengehouden door bijvoorbeeld het innemen van het paspoort. In de Tijdelijke wet bestuurlijk maatregelen heeft het Kabinet een uitreisverbod voorgesteld om te voorkomen dat personen, hoewel zij zijn opgenomen in het Register Paspoortsignaleringen (RPS), alsnog met een Nederlandse identiteitskaart kunnen uitreizen. Het uitreisverbod draagt bij aan het verder bemoeilijken van een eventuele uitreis poging. Indien er aanwijzingen zijn dat er sprake is van terrorismefinanciering, kunnen de inlichtingendiensten of het OM een onderzoek instellen of kan de Minister van Buitenlandse Zaken op grond van VNVR Resolutie 1373 (2001) een bestuurlijke sanctiemaatregel (bevroeringsmaatregel) opleggen (plaatsing op de nationale sanctielijst).

De inlichtingen- en opsporingsdiensten doen er alles aan om (potentiële) uitreizigers in zicht te houden. Bij alle relevante partners (landelijk en lokaal) worden de beschikbare middelen aangewend om de risico's die van terugkerende Foreign Terrorist Fighters (FTFs) uit gaan te kunnen onderkennen en te verminderen. Onderkende FTFs zijn onder andere onderwerp van strafrechtelijk onderzoek en/of inlichtingenmatig onderzoek. Elke onderkende teruggekeerde FTF wordt voor verhoor aangehouden en het Openbaar Ministerie gaat, waar opportuun, over tot strafvervolgning. Politie en AIVD maken daarnaast bij elke onderkende teruggekeerde FTF een inschatting van de dreiging, houden hem/haar waar nodig scherp in beeld en zijn alert. Tevens worden onderkende teruggekeerde FTFs besproken in een multidisciplinair casuoverleg waar de meest effectieve interventiestrategie wordt bepaald met het doel de dreiging die van een persoon uit kan gaan te verminderen.

Vraag 13 en 14

Welke maatregelen dient Nederland te nemen indien het genocide verdrag van toepassing is op deze situatie?

Bent u bekend met de uitspraak *Bosnia and Herzegovina v Serbia and Montenegro* voor het Internationaal Hof in Den Haag en de uitleg die over de verplichting in het genocide verdrag is gegeven? Kunt u samenvatten welke verplichtingen daaruit voor Nederland kunnen voortvloeien?

Antwoord 13 en 14

Het Genocideverdrag verplicht de staten die partij zijn bij het verdrag om genocide te voorkomen en te bestraffen. Uit jurisprudentie van het Internationaal Gerechtshof blijkt dat de verplichting om genocide te voorkomen een inspanningsverplichting is en geen resultaatsverplichting: een staat moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs beschikbaar zijn om genocide zo veel mogelijk te voorkomen. De verplichting om genocide te bestraffen houdt volgens het Hof in dat staten genocide strafbaar moeten stellen en verdachten op hun eigen grondgebied moeten vervolgen.

Vraag 15

Welke adviezen zijn intern en extern uitgebracht aan de Nederlandse regering over de vraag of ISIS genocide pleegt op minderheden? Kunt u deze adviezen openbaar maken?

Antwoord 15

Het Kabinet is intern meermalen volkenrechtelijk geadviseerd over deze kwestie. Het Kabinet hecht eraan dat ambtenaren hun ministers vrijelijk kunnen adviseren en daarin alle standpunten kunnen weergeven. Het achteraf openbaar maken van die adviezen staat daaraan in de weg.

Vraag 16

Heeft u de volkenrechtelijk adviseur om advies gevraagd inzake de vraag of ISIS genocide pleegt en zo ja, welke actie de Nederlandse regering daarop moet ondernemen onder het 1948 genocide verdrag?

Antwoord 16

De Minister van Buitenlandse Zaken heeft de extern volkenrechtelijk adviseur niet om advies gevraagd. De Minister heeft intern gedegen volkenrechtelijk advies ontvangen en acht zich hierdoor voldoende volkenrechtelijk geïnformeerd.

Vraag 17

Indien u nog geen advies gevraagd heeft aan de volkenrechtelijk adviseur, wilt u dat dan onmiddellijk doen?

Antwoord 17

Nee, hieraan is geen behoefte aangezien de Minister zich door het interne volkenrechtelijke advies voldoende geïnformeerd acht.

Vraag 18

Wilt u deze vragen een voor een en binnen een week beantwoorden, aangezien de vragen al negen weken geleden gesteld zijn en u meerdere rappels om een antwoord in de wind geslagen heeft?

Antwoord 18

Deze vragen zijn op de kortst mogelijke termijn beantwoord.